

Täysistunto

Keskiviikko 6.9.2017 klo 14.03—16.53

30. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 30. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

16.03 **Kaj Turunen si:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kiinteistöverolain voimallitukseen sekä ydinpolttoaineen loppusijoituslaitokseen kuuluviin rakennuksiin ja rakennelmiin sovellettavaa kiinteistöveroprosenttia koskevaa säännöstä. Pieneen vesi- ja tuulivoimalaitokseen, jonka nimellisteho on enintään 10 megavoltiampeeria, sovelletaan yleistä kiinteistöveroprosenttia. Pienvoimalaitokseen koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että 10 megavoltiampeerin tehoraja laskettaisiin yhteisen — siis laskettaisiin yhteisen — liittymispisteen kautta sähköverkkoon kytkettyjen voimalaitosten yhteenlasketun nimellistehon perusteella. Säännöstä sovellettaisiin kaikkiin voimalaitoksiin niiden sähköntuotantomuodosta riippumatta.

Asia on lähtenyt 2016 budjettiriihestä liikkeelle, ja tuulivoiman kiinteistöverotus on saanut kritiikkiä siitä, että se on kevyempää kuin muun energian. Yleinen kiinteistöveroprosentti on nykyisin 0,93—1,8 prosenttia, ja käytännössä on ollut sellainen tilanne, että tuulivoima kaikkien Suomessa on ollut tämän yleisen kiinteistöveroprosentin piirissä. Tässä lakiesityksessä on kysymys siis laskentatavasta, joka on tehty vastaamaan todellisuutta.

Jatkossa tuulivoimalat tuulipuistoissa lasketaan yhteen, jos niillä on yksi liittymä. Näin laskien yli 10 megavoltiampeerin puistot kuuluisivat jatkossa korotetun kiinteistöveron piiriin, joka on maksimissaan 3,1 prosenttia, mikäli kunta on näin päättänyt. Tämä asettaa eri energiamuodot tasa-arvoiseen asemaan kiinteistöveron näkökulmasta katsottuna. Jos aiemmin on ollut puistossa esimerkiksi yksi 3 megavoltiampeerin tuulivoimalaitos, siihen on sovellettu tätä yleistä kiinteistöveroprosenttia, joka on siis maksimissaan ollut se 1,8 prosenttia, ja tuulipuistossa vero on laskettu erikseen kaikille voimalaitoksille, joten koko puisto on ollut alhaisen verotuksen piirissä, siis alhaisemman verotuksen kuin mitä on tämä voimalaitoskiinteistövero. Lakiehdotuksen mukaan siis tämä 10 megavoltiampeerin raja lasketaan yhteisen liittymispisteen mukaan, toisin sanoen vaikkapa tämmöisessä puistossa, kun näitten tuulivoimalaitosten kokonaismäärä ylittää tämän 10 megavoltiampeeria, nämä lasketaan yhteen silloin, kun niillä on yhteinen liittymä, ja silloin nämä ovat tämän korkeamman kiinteistöveron piirissä.

Tällä hetkellä Verohallinnon rekisterissä on noin 450 tuulivoimalaa, jotka sijaitsevat 43 eri kunnan alueella. Tuulivoimalaitosten yhteen laskettu verotusarvo vuonna 2017 on 320

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

miljoonaa euroa ja laskennallinen kiinteistövero 3,6 miljoonaa euroa. Käytännössä tämä lakimuutos tarkoittaa sitä, että kuntien verotuotto tältä osin kasvaa merkittävästi.

Niin kuin sanoin, tämä lakiehdotus on lähtenyt liikkeelle 2016 riihestä, mutta tästä tuulivoiman tuesta ylipäänsä haluaisin sen verran sanoa, että se on hyvin ylimitoitettua aikaisempien päätösten vuoksi. 2015 hallitusneuvotteluissa lähtökohtana oli se, että haluttiin tätä tuulivoimatukea leikata. Aika nopeasti todettiin, että perustuslaillisten ongelmien vuoksi tuulivoimatukeen ei voitu puuttua, koska nämä olivat kuitenkin 12 vuoden sopimuksia, mutta silloin käytännössä tehtiin päätös siitä, että tämä nykyinen tukijärjestelmä päätetään mahdollisimman nopeasti. Tämä loppuukin nytten: 1. marraskuuta 2017 tuen piiriin ei oteta enää yhtään voimalaitosta. Mutta käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi ensi vuoden budjetissa tuulivoiman tukea maksetaan 250 miljoonaa euroa. Se on järkyttävän suuri summa yhdelle energiantuotantomuodolle, olkoonkin sitten uusiutuva. Tilanne ei parane lähivuosien aikana, vaan itse asiassa se heikkenee merkittävästi. Korkeimmillaan meillä tulee olemaan tuulivoiman tukeminen 2023—2024, silloin puhutaan jostain 350 miljoonan euron tuesta. Tämän jälkeen se lähtee kyllä sitten laskemaan sen vuoksi, että uusia ei ole otettu mukaan, ja muistaakseni tämä nykyinen syöttötariffijärjestelmä ja sen tukeminen päättyvät sitten kokonaan 2029.

Mistä nyt tässä kiinteistöveron muutoksessa on kysymys? Silloin kun todettiin hallitusneuvotteluissa 2015, että me emme pysty vain leikkaamaan tätä tukea sopimuksista, jotka on näitten yritysten kanssa tehty, vaan perustuslain omaisuudensuojan vuoksi niistä joudutaan pitämään kiinni, niin silloin kyllä perattiin tämän tuulivoiman muut mahdolliset tukimuodot ja sitten huomattiin, että on tämä käytännössä alempi kiinteistövero tuulivoimayhtiöille. Siksi tähän haluttiin silloin puuttua ja tuoda tämä tasa-arvoiseen asemaan muiden energiantuotantomallien ja niiden kiinteistöveron kanssa.

16.10 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tein elokuussa 2015 tätä asiaa koskevan kirjallisen kysymyksen siitä epäkohdasta, joka mielestäni nimenomaan kuntien näkökulmasta tuulivoiman verotukseen on liittynyt. Onkin hienoa, että tämä asia on edennyt tässä vaiheessa ja hallitus on antanut siitä esityksen. Nimittäin tuulivoima on uusiutuvaa, päästötöntä, kotimaista energiaa ja kuntia on kuitenkin pyritty jo vuosien ajan kannustamaan tuulivoiman rakentamiseen. Kuitenkin, ehkä katsojan mielipiteistä riippuen, tuulivoimaan sisältyy aina jonkinlaisia maisema- ja meluhaittoja ja ne jäävät sinne paikallisesti, joten mielestäni on täysin kohtuullista, että tuulivoimaan investoineet kunnat saavat tuulivoimasta kiinteistöveron muodossa kompensatiota ja nyt hieman korkeampaa kompensatiota, kun tuulilaitos astuu voimalaitosverotuksen piiriin. [Kaj Turunen: Ei se ole kompensatiota, se on kiinteistövero!] — Kompensatiota siitä, että kuntaan rakennetaan tuulivoimaa.

Tähän asti laissa on ollut jossain määrin kuollut kirjain tuulivoimayksikön nimellistehon osalta 10 megavolttiampeerin. Sen kokoisia yksittäisiä myllyjä ei ole käytännössä olemassa. Se ongelma tällä lakiesityksellä pystytään korjaamaan, kuten tuossa talousvaliokunnan puheenjohtaja mainitsi, niin, että yhden liityntäpisteen kautta useampi mylly pystytään laskemaan sen 10 megavolttiampeerin piiriin ja silloin se tulee ylittymään ja tuulivoimaa pystytään verottamaan puistokohtaisesti. Tätä kautta kuntaan jää sitten enemmän veroeuroja kuntalaisten palveluiden parhaaksi.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että me tarvitsemme uusiutuvaa energiaa. Sitä tarvitaan paljon lisää, ja Suomi astuu aikaan, jossa fossiilisista polttoaineista päästään irti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Hallitusohjelmassakin on yksi tavoite sen suhteen: Suomi saavuttaa vuoden 2020 ilmasto-tavoitteet jo vaalikauden aikana, ja fossiilista tuontienergiaa korvataan enenevässä määrin kotimaisella puhtaalla uusiutuvalla energialla. Kivihiilestä tehdään kielto, tuontiöljy puo-litetaan. Toivottavasti ajan saatossa päästään öljystä kokonaan irti.

Mielestäni on oikeus ja kohtuus, että kunnat, jotka ovat kuitenkin aktiivisesti olleet kan-tamassa kortensa kekoon uusiutuvan energian saamiseksi, kaavoittaneet tuulivoima-aluei-ta, saavat siitä myös ansaitun korvauksen. Monille pienille kunnille, etenkin Pohjois-Poh- janmaalla, Lapissa, jossa on paljon tuulivoimaa, tällä on erittäin suuri merkitys. Omassa kotimaakunnassani suurimpien kuntien joukossa, joita tämä palvelee, ovat esimerkiksi sel- laiset kunnat kuin Simo, Kemi, Tornio, Sodankylä ja Tervola. On arveltu, että esimerkiksi Simon kohdalla yhden kunnallisveroprosenttiyksikön nosto tuo noin 450 000 euroa kun- nan kukkaraan. Tällä pystyisi tulemaan enemmän. Elikkä nämä ovat pienille kunnille erit- täin suuria asioita, joilla on suora heijastus kuntalaisten saamiin palveluihin, oli kysymys sitten kirjastoista tai peruskouluista tai hoitajien määrästä. Naapurimaakunnassakin esi- merkiksi Ii ja Kalajoki kyllä tulevat saamaan tästä varsin mukavat hyödyt.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla huomasin, että Lappeenrannan teknillinen yliopisto oli julkaissut tutkimuksen, jossa tuulisähkö on halvin tapa tuottaa sähköä. Itse tuulimylly on kallis rakennelma, mutta se on kuitenkin varsin helppo pitää kunnossa. Ei ole mitään epäilystä siitä, mihin suuntaan maailman energiamarkkinat ja maailman sähkömarkkinat ovat menossa. Suomessa tuulivoiman osuus on erittäin pieni kansallisesti. Toivottavasti tämä rohkaisisi lisärakentamiseen. Myös varsin antelias syöttötariffi aikanaan tehtiin sil- loisen parhaan tiedon valossa, kun oletettiin, että sähkön hinta olisi korkeampi. Vastaavan- laisia mekanismeja on ollut käytössä myös muualla Euroopassa, jossa ylisuurta tukea on pystytty keräämään takaisin ja laittamaan se hyöty veronmaksajien palveluiden turvaami- seen. Niinpä mielestäni on erittäin hieno asia, että tällainen hallituksen esitys nyt on tullut, ja toivottavasti se etenee eduskunnassa. Kriittikö huomasin tuosta tulleen esimerkiksi Energiatieteiden tutkimuskeskuksesta ja Elinkeinoelämän keskusliitolta sen suhteen, että verotuksellisesti joudutaan nyt vaikeampaan asemaan, mutta minun mielestäni tämä kyllä ennen kaikkea tu- kee kuntia uusiutuvan energian rakentamisessa.

16.15 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Pohdin tätä esitystä. Minusta tässä on hy- viä puolia se, että kunnille on mahdollisuus tulla lisää verotuloja, mutta toisaalta sitten yh- tiöitten käytäntö on ollut aina vähän semmoinen huono puoli, tuommoiset veronkorotuk- set tahtovat siirtyä laskuun. Tässä kesällä jouduin selvittämään erään vanhuksen sähkölas- kua, mitä se sisältää. Sen laskun suuruus oli 75 euroa. Siitä noin 7 euroa oli sähkönkulu- tusta. Kaikki muut ovat taksoja, siirtotaksoja ja verotusta, mitkä sisältyvät siihen laskuun. Siihen nähden jäin pohtimaan tätä tilannetta, mihinkä tässä ollaan ajautumassa. Kun tämä nostaa näitä kuluja tälle yhtiölle, joka tekee hirmu hyviä voittoja näistä verohelpotuksista johtuen, niin minä toivon hartaasti, että kun valiokunnassa mietitään tätä asiaa eteenpäin, löydettäisiin semmoinen keino, etteivät nämä ainakaan kuluttajahintaa nosta enää. [Väli- huutoja] — Niin. — Mutta kuitenkin, kun miettii tätä meidän sähkönhinnoittelurakennet- ta, minä toivoisin, että jossakin vaiheessa otettaisiin sekin käsittelyyn, että kun tällainen sähkön säästäminen on yksi meidän energiataloudessa tarvittavia toimenpiteitä, jotta kulutus ei kasvaisi, niin tämä nykyinen järjestelmä ei suosi sitä energian säästämistä, kos- ka sähkölaskun hinnassa se kulutus on niin pieni osa sitä laskua. Toivoisin, että tällais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

täkin vaihtoehtoa siellä mietittäisiin ja vietäisiin eteenpäin niillä pohjilla, jotta tämä menisi eteenpäin.

Sinänsä tuulivoima, aivan oikein, on puhdasta energiaa. Se parantaa meidän ilmastostrategiamme lähtökohtia erittäin hyvin, ja on siinä mielessä kannatettavaa, että käytettäisiin enemmän tuulivoimaa ja rakennettaisiin tuulivoimaa, mutta nämä ylimääräiset verohelpotukset voisivat joutaa pois.

16.17 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää siis kiinteistöverolakiin muutosta, jolla tuulipuistot — tarkemmin sanottuna yhden liityntäpisteen kautta verkkoon liitetyt tuulimyllyt, joiden yhteisteho on yli 10 megavoltiampeeria — tulisivat voimalaitosten kiinteistöveron piiriin. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Tämän kiinteistöveron maksimi on 3,1 prosenttia, kun yleinen kiinteistövero on noin 1,8 prosenttia maksimissaan.

Tuulivoimaloiden kiinteistövero-kohteluun on viime vuosina kohdistettu kritiikkiä useita eri näkökulmista. Kunnille tuulivoimaloista kertyvän kiinteistöveron määrän kasvattamista on pidetty perusteltuna myös siitä näkökulmasta, että näin voitaisiin kannustaa kuntia kaavoittamaan alueita tuulivoimarakentamiseen ja siten edistää tuulivoiman lisärakentamista. Toisaalta tuulivoiman kustannusten kasvattaminen heikentää tuulivoiman kannattavuutta ja saattaa hidastaa uuden tuotantokapasiteetin rakentamista sitä kautta. Syöttötäriffin piirissä oleville voimaloille veronkorotus ei varmaan olisi paha. Voitot ja myös maksettava yhteisövero tosin pienenisivät jonkin verran.

Tätä esitystä perustellaan myös eri energiantuotantomuotojen saattamisella yhdenvertaiseen asemaan, samalle viivalle keskenään. Sehän on kaunis ajatus, mutta tämä esityshän ei asiaa vielä suoriltaan ratkaisisi, nimittäin Suomessa tuetaan esimerkiksi fossiilista energiaa varsin avokätisesti, joskin usein välillisesti. Jos tätä tavoitetta haluttaisiin siis tukea, pitäisi saastuttavien energiamuotojen välilliset tuet käydä läpi. Eri energiamuotojen saattaminen samalle viivalle edellyttää siis paljon laajempia toimia, enkä itse aloittaisi suoriltaan tuulivoimasta vaan niistä fossiilisista. Jos uusiutuvat saataisiin samalle viivalle näiden kanssa, olisi tilanne hyvin erilainen markkinoillakin.

On myös todennäköistä, että jos ja kun jatkossa siirrytään uusiutuvan energian tarjouskilpailumalliin, korotettu kiinteistövero vyörytetäisiin mahdollisesti tarjoushintoihin, joten sen, minkä kunta voittaa, voisi valtio joutua maksamaan. Samalla tuulivoiman kilpailukyky verrattuna esimerkiksi CHP-laitoksissa tuotettavaan biosähköön heikkenisi.

Hallituksen esityksestä ovat kriittisesti lausuneet muun muassa TEM, EK, Energiateollisuus ja Tuulivoimayhdistys. Tämän esityksen kannattajia ovat muun muassa MTK, tuulivoimakunnat, Kuntaliitto ja Veronmaksajain Keskusliitto. Vastustajien perusteissa mainitaan yllä mainittujen lisäksi se, että korotettu vero hidastaisi markkinaehtoisen tuulivoiman lisääntymistä ja vaarantaisi sitä kautta ilmastotavoitteita, muun muassa uusiutuvan energian tavoitteitamme vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi nostettu vero voisi kannustaa rakentamaan epätarkoituksenmukaisen pieniä tuulipuistoja, jotta ne jäisivät alle 10 MVA:n verorajan.

Vaikka hallituksen esityksellä on siis ymmärrettäviä ja hyviäkin perusteita, on silti hankalaa tukea sitä suoraan vielä tässä vaiheessa. Lopullisen kantamme muodostamme kuultuamme asiantuntijoita valiokunnissa. Tärkeintä on, että edistämme kestäväää energiapolitiikkaa ja ilmastopolitiikkaa koko yhteiskunnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

16.21 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Verojaostossa tämän esityksen käsittely jo tänään ensi kuulemalla alkoikin. Siellä todella oli muun muassa Kuntaliitto asiantuntijana, oli myöskin TEM asiantuntijana, ja tulin siihen käsitykseen kyllä, että TEM ei vastusta hallituksen esitystä. Voin lausua joitain kriittisiä havaintoja jossain vaiheessa.

Kuntaliitto, muun muassa siis, ja paikalliset kunnat kannattavat tämän kiinteistöverolain muuttamista siten, että vesivoimalaitoksen kiinteistöveroprosenttia sovelletaan sellaiseen voimalakokonaisuuteen, joka liittyy sähköverkkoon yhteisen liittymäpisteen kautta — puhutaan puihamallista — ja tämän kokonaisuuden nimellisteho ylittää 10 megavolt-tiampleeria. Voidaan sanoa, että tämän muutoksen myötä eri sähköntuotantomuotojen verokohtelu kiinteistöverotuksessa on neutraalimpaa ja voimalaitosten sijaintikunta saa, niin kuin täällä on todettu, oikeudenmukaisemman kompensaation voimalaitoksen haittavaikutuksista.

Käytännössä muutos siis koskisi lähinnä tuulivoimapuistoja, jotka jatkossa katsottaisiin yhdeksi voimalaitoskokonaisuudeksi. Ja todella tämä kiinteistöverojen muutos kannustaa kuntia edistämään tuulivoiman hyväksyttävyyttä paikallisesti ja mahdollistaa sijaintikunnalle vakaita kiinteistöverotuloja. Myöskin on huomattava, että tuulivoimalan alueelle tuomien verojen määrä on alhainen verrattuna muihin voimalaitoksiin, kiinteistöverotus kun ei koske rakennelman koneita ja kalustoa, jotka muodostavat merkittävän osan tuulivoiman rakentamiskustannuksista.

Tässä tämä määrittely liittymispisteen kautta on ehkä ainoa mahdollinen. Siinä mielessä tämä lakiteknisesti, arvoisa puhemies, on toimiva, ja todella myöskin Veronmaksajain Keskusliitto, maataloustuottajat ja eräät muut ovat esitystä kannattaneet, joskin se on saanut kriittisiäkin huomioita osakseen.

16.23 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys on mielestäni sellainen, joka vastaa hyvin tavallisten ihmisten ja suomalaisten oikeudenmukaisuuden tunnetta ja sopii siihen. Tässähän sinänsä, jos hallituksen esitystä lukee, hyvin teknisessä lakiesityksessä on kysymys käytännössä siitä, että niille kunnille, joissa on energian tuotantoa, tällä kertaa tuulienergian, tuulivoiman, tuotantoa, näille tuottajakunnille, joissa ne eri vaikutukset ilmenevät, tulee vähän enemmän tuloja. Tämä on sellainen asia, mitä kunnissa, joihin on jo tullut paljon tuulivoimaloita tai on tulossa isoja tuulipuistoja, odotetaan sekä kuntalaisten taholta että sitten itse kunnankin taholta.

Arvoisa puhemies! Itse olen aina suhtautunut myönteisesti tuulivoimaan ja suhtaudun edelleenkin siihen myönteisesti. Kuitenkaan mikään energiantuotantomuoto ei ole täysin ongelmaton. Näin ei koskaan ole, aina ilmenee erilaisia vaikutuksia ympäristölle ja myös ihmis yhteisölle. Näin on myöskin tuulivoimassa, tiettyjä maisema- ja äänivaikutuksia siitä seuraa. Viime vuosina tuulivoiman haitoista ja tuulivoiman uhista ihmisille ja myöskin koti- ja tuotantoeläimille on puhuttu entistä enemmän. Siksi mielestäni on erittäin tärkeää, että ne alueet, missä tätä taakkaa ja näitä vaikutuksia tuulienergiasta tulee, saavat sitten myös taloudellista hyötyä ja taloudellista kompensaatiota suoraan näissä kunnissa ja näillä alueilla.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin energiaa täytyy tuottaa, ja varmasti kaikki toivomme täällä eduskunnassa, että uusiutuvan energian tuotanto lisääntyy. Tilanne on vain se, että sähkö ei tule pelkästään töpselistä vaan jossakin se täytyy myöskin tehdä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Haluan myös yhtyä edustaja Kulmunin ja edustaja Ala-Nissilän erittäin hyviin huomioihin, ja toivottavasti tämäkin esitys käsitellään sille kuuluvalla työllä ja arvokkuudella valiokunnassa ja jaostossa.

16.25 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Todellakin Lappeenrannan teknillisen yliopiston tuoreen tutkimuksen mukaan maatuulivoima on uusinvestoinneissa edullisin energiantuotantomuoto ilman tukiakin. Tuulivoiman kustannus on 41,40 euroa megawattitunnilta. Seuraavaksi edullisin on uusi ydinvoima, jonka tuotantokustannus on 42,40—55,40 euroa megawattitunnilta.

Vaikka tuulivoima onkin edullisin uusi tuotantomuoto, ei uusinvestointeja synny ilman tukea sähkön matalan hinnan ja ennustamattoman poliittisen ympäristön vuoksi. Vanha, nyt suljettava tuulivoimatuki on ollut yliantelias, eli sen päättäminen on perusteltua. Kuitenkin uusi, parempi ja kohtuullisempi tuki tarvitaan, jotta investointeja ylipäätään syntyy. Ja uusinvestointeja päästöttömään energiaan on pakko tulla, jos haluamme saavuttaa päästövähennystavoitteet ja Pariisin ilmastositomuksen tavoitteet ja pysäyttää ilmastomuutoksen. Uutta tukea tarvitaan varsinkin sen takia, että päästökauppa ei tällä hetkellä toimi eikä riittävästi ohjaa investointeja päästöttömiin lähteisiin ja fossiilisia polttoaineita myös tuetaan Suomessa ja muualla Euroopassa runsaasti.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on laskettu nyt suljettavan tuen perusteella. On kuitenkin pidettävä huolta, ettei jatkossa nykyisen, ylikompensoivan tuen ulkopuolelle rakennettavien uusien tuulivoimaloiden rakentaminen tyssää verorasitukseen tai tule kannattamattomaksi, koska investointeja tarvitaan. Toisaalta tämä esitys voi lisätä tuulivoimatuotantoa, jos se lisää tuulivoiman paikallista hyväksyttävyyttä ja sitä kautta lisää tuulivoimainvestointeja. Toivon, että valiokuntakäsittelyssä pohditaan näitä molempia puolia — sekä mahdollista investointien vähenemistä verojen seurauksena että mahdollista investointien lisääntymistä verojen seurauksena — siitä näkökulmasta, että uusia päästöttömiä investointeja Suomeen tarvitaan, ja toisaalta siitä näkökulmasta, että kunnat ovat niitä valmiita alueilleen ottamaan.

16.27 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys ansaitsee kyllä kiitoksen. Mielestäni on erittäin hyvä asia, että tätä tuulivoimalaitosten kiinteistöveroä tällä tavalla laajennetaan — ei pelkästään sen takia, että sillä ikään kuin tuodaan hyötyä niihin kuntiin ja niille alueille, missä se tuulivoima tiettyjä haittoja, maisemaynnä muuta haittoja, aiheuttaa. Sen vuoksi on tärkeätä, että tämä luodaan, mutta myöskin sen takia, että tuulivoimalaitosten rakentamisen halukkuutta ja halukkuutta kaavoittaa tuulivoimapuistoja lisätään eri puolilla Suomea ja Suomen kunnissa.

Nyt sellaisissa maissa kuin vaikkapa Tanska, jossa on merkittävästi enemmän tuulivoimakapasiteettia kuin Suomessa, lähdettiin aikanaan laajentamaan tätä tuulivoiman tuotantoa julkisin toimenpitein. Siellä otettiin paremmin yhteisöt, kunnat, jopa kyläyhteisöt, mukaan näiden voimalaitosten rakentamiseen ja jakamaan myöskin sitä taloudellista hyötyä, mitä tästä energian tuottamisesta tulee. Mielestäni on tärkeää, että tällä tavalla puretaan niitä esteitä, niitä asenne-esteitä ja muita esteitä, mitä kunnissa on näiden tuulivoima-alueiden rakentamiselle ja sopivien alueiden kaavoittamiselle.

Mutta totean vielä myöskin sen, että on ihan oikein, että niille alueille, missä energiaa tietyillä muodoilla tuotetaan ja niitä tiettyjä haittoja niistä aiheutuu, myöskin jää osa siitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

taloudellisesta hyödystä ja hyvästä, mitä tämä kyseinen energiantuotanto liiketoimintana tuottaa.

16.29 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies ja salissa vielä olevat! Perussuomalaiset katsovat, että se, että nämä tuotantolaitokset saatetaan saman kiinteistöveron alaisuuteen, on hyvä asia.

Tuossa keskustelussa keskustan edustaja Kurvinen, joka valitettavasti juuri poistui, otti esille sen, että tästä tulee hyötyä ja kompensatiota kunnille, mikä on totta, mutta tässä keskustelussa unohtuu se, minkä kuitenkin jotkut nostivat esille: ympäristö ja infraäänivaikutukset ihmisille. Se, että kunnat saavat kompensatiota tuulivoimasta, ei tietysti korvaa niitä ongelmia, joita joillekin ihmisille on aiheutunut terveysvaikutusten vuoksi. Itsekin haluan lisätä uusiutuvia energiamuotoja, mutta kaikessa uudessa pitää aina muistaa se, että meille voi tulla terveyshaittoja. Meillä on kuitenkin perustuslaissakin turvattu oikeus terveelliseen ympäristöön. Perussuomalaiset ottivat tämän asian vakavasti, ja viime syksynä itsekin henkilökohtaisesti tapasin tuulivoiman kanssa paljon tekemisissä olleita kansalaisia, muun muassa Merikarvialta, ja kun lähdin siihen tilanteeseen, niin ensin ajattelin, että mistähän tässä nyt on oikein kysymys ja onko tämä tottakaan. Kuuntelin perheiden tarinoita lasten sairastumisista, oudoista oireista ja siitä, että he olivat joutuneet muuttamaan pois kotoaan. Eräskin perhe Merikarvialta on tällä hetkellä sellaisessa tilanteessa, että heillä on uusi talo tyhjiällä, ja jos he palaavat sinne lastensa kanssa, tämän tuulivoimapuiston lähelle, niin koko perhe oireilee. On tietysti esitetty sitäkin, että kysymys on varmaan siitä, että nämä henkilöt kuvittelevat erilaisia sairauksia. Minusta se on aika tökeröä ja oikeastaan törkeää mennä näin väittämään. Esimerkiksi heidän perheensä lapsi, joka oli vauvaikäinen silloin, oireili, ja voisin väittää, että vauvojen on varmaan hirveän vaikea teeskennellä oireita vanhempien käskystä.

Haluaisin vielä herättää keskustelua tässä salissa ja julkisuudessa siitä, että perussuomalaisten vaatimuksesta TEM teetti tutkimuksia näistä infraäänistä ja siellä oli tilanne se, että todettiin, että suoranaista terveyshaittoista ei ole toistaiseksi tieteellistä näyttöä, mutta lisätutkimusten tekemistä pitkäaikaisista terveysvaikutuksista perusteltiin, ja tietojeni mukaan pitäisi olla tulossa vielä jonkinlainen lisäselvitys. Kun täällä ei nyt ole hallituksen edustajia montaa, niin teiltä, edustaja Turunen, kysyisin, jos pystytte vastaamaan: onko teillä tietoa, onko hallitus viemässä eteenpäin tätä selvitystä? Tämä on todellinen huoli, ja me perussuomalaiset olemme ottaneet tämän vakavasti. Me olimme kesäkokouksessa Hyvinkäällä, kotikaupungissani, ja siellä keskustelimme tästä paljon, ja samoin puoluekokouksessa meillä oli Tuulivoima-kansalaisyhdistyksestä ihmisiä, jotka kiittivät perussuomalaisia siitä, että heidät on otettu vakavasti. Siksi toivon, että muutkin puolueet ottavat tämän asian vakavasti. Tämä tuli julkisuuteen osittain myös siksi, että oli tutkittu eläimiä muualla maailmassa, muun muassa lepakoita, ja siitä sitten tietysti tämä lepakkoasia nostettiin esille ja unohdettiin ne sairastuneet ja kärsivät ihmiset. Toivon eduskuntaryhmiltä kiinnostusta tähän asiaan.

Mutta tähän itse hallituksen esitykseen. Sinänsä on ihan hyvä, että kunnat saavat myös kompensatiota, mutta se ei kyllä auta niitten yksittäisten ihmisten tilanteeseen mitään, koska tuulivoimapuistoja on paljon ja näiden vaikutusalueella on satojatuhansia ihmisiä. Se on sama kuin minkä tahansa altistumisen kanssa, että kaikki eivät oireile eivätkä altistu, mutta niillä, jotka altistuvat, elämä on täydellinen katastrofi, koska omaisuus on ehkä siellä talossa, asutaan vuokralla ja on pysyviä terveyshaittoja, tai sitten on niin, että ne haitat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

kyllä poistuvat, jos poistut siltä vaikutusalueelta. Mutta jokainen ymmärtää, että jos se talo on siellä, sitä ei esimerkiksi tuulivoimayhtiö lunasta — mitä sitten teet? — niin kyllä se on hirveä tilanne. Kehotan teitä kaikkia tapaamaan näitä ihmisiä, se on vakava ongelma. — Kiitos. [Hanna Halmeenpää pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Maria Lohela: Tässä on niin vähän näitä puheenvuoroja listalla, että käydään keskustelua nyt niiden kautta.

16.34 Kaj Turunen si: Arvoisa puhemies! Tulin tähän pönttöön kuitenkin. Voi olla, että 2 minuuttia ei ihan riitä, mutta en ehkä 5:täkään kyllä puhu.

Tässä nyt on käytetty monta kertaa sanaa "kompensaatio", mutta tässä pitää nyt muistaa, että tässä hallituksen esityksessä ei ole kysymys mistään kompensatiosta eli siitä, että kunnat saisivat jotain kompensatiota siitä, että tuulivoimaa rakennetaan kunnan alueelle, ei ei. Ei ollut kysymys kompensatiosta, vaan kysymys on kiinteistöveroista — ihan arkinen asia, kiinteistövero. Tässä hallituksen esityksessä nyt tuulivoimarakentaminen tulee normaalin voimalaitoskiinteistöveron piiriin, joka on korkeampi kuin tämä yleinen kiinteistövero kunnissa. Kunnat itse päättävät kiinteistöveroprosentistaan, yleinen kiinteistövero on maksimissaan se 1,8 prosenttia, ja voimalaitoksille kiinteistövero on 3,1 maksimissaan. Ja tämäkään ei tarkoita sitä, että kaikki tuulivoimamylyt tulisivat tämän korkeamman eli voimalaitoskiinteistöveron piiriin, vaan ainoastaan siinä tapauksessa, jos tämmöiset yhteen kytketyt tuulivoimalat, joissa on yksi syöttöputki valtakunnan verkkoon, ylittävät sen 10 megavoltiampeeria. Kun käytännössä tällä hetkellä tuulivoimamylyt ovat olleet tämän yleisen, alemman, prosentin piirissä, niin nyt nämä puistot, jotka ylittävät tämän rajan, 10 megavoltiampeeria, ja joilla on se yksi syöttökaapeli valtakunnan verkkoon, tulevat tämän yleisemmän kiinteistöveron piiriin. Minkäänlaisesta kompensatiosta ei voi puhua. Kompensaatio on aina korvaus jostain haitasta, ja tässä ei ole kysymys kompensatiosta. Tässä on kysymys — vielä kerran — yksinkertaisesti siitä, että tuulivoimalla tuotetut energiat ja niihin liittyvät kiinteistöt tulevat voimalaitoskiinteistöveron piiriin, missä kaikki muulla tavalla tuotetut energiat ja niihin liittyvät kiinteistöt ovat olleet jo aikaisemmin. Eli ei ole kysymys myöskään mistään rangaistusverosta, vaan tässä minun mielestäni yksi tukimuoto poistetaan tuulivoimalta ja tuodaan tuulivoima tasavertaiseen asemaan muihin tuotantomuotojen kanssa.

Sitten edustaja Parviainen sanoi tässä omassa puheenvuorossaan siitä, että tämä hallituksen esitys voi johtaa pienempien puistojen rakentamiseen, missä tämä 10 megavoltiampeeria ei ylity. Minun mielestäni se on erittäin hyvä juttu, jos tämä johtaa siihen, koska tämmöiset massiiviset, isot tuulivoimapuistot ovat paljon merkityksellisemmin pilaamassa maisemaa, tulee niitä äänihaittoja ja näinpäin pois. Eli jos pysytään tuon rajan alapuolella, se käytännössä tarkoittaa sitä, että siellä on 3—5 myllyä, ja kun ne on keskitetty puistoksi, minun mielestäni sekin voi olla maisemahaitta.

Toisaalta Parviainen omassa puheenvuorossaan sanoi sitten, että mitä jos se, kun uusiutuvan energian tukimuodot tulevat jatkossa tarjouskilpailun kautta, johtaa siihen, että sitten tämä tuulivoimalle tuleva tavallaan lisärasite, joka tästä nyt muodostuu aikaisempaan nähden, siirtyy tarjouskilpailussa hintoihin. Minun mielestäni sekin on hyvä juttu, ei se ainakaan huono juttu ole siinä mielessä, että silloin tarjouskilpailussa eri uusiutuvan energian tuotantomuodot ovat samalla viivalla, on tasa-arvoisempaa silloin olla tarjouskilpailus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

sa mukana, kun ei ole piilotukia siellä mukana. Eli eivät nämä ole huonoja juttuja ollenkaan, nämä ovat hyviä juttuja.

Sitten edustaja Semi sanoi tästä, että miten nämä kulut sitten mahdollisesti, että mitä jos nämä siirtyvät kuluttajahintoihin. Tällaista vaaraa ei kuitenkaan ole. Tässä on kuitenkin energiantuottaja, joka myy valtakunnan verkkoon, se menee sähkömarkkinoitten määräämillä hinnoilla, ja neidän luonnollisesti vaihtelevat. Tällä ei ole mitään sellaista merkitystä, että nämä menisivät suoraan kuluttajahintoihin.

Ja sitten edustaja Meri kysyi tästä selvityksestä. Minulla ei ole tällä hetkellä nyt siihen vastausta, en osaa sanoa muuta kuin sen osalta, ollaanko tästä tekemässä lisäselvitystä, sitä tarkempaa selvitystä: jos hallitus on tällaisen luvannut, niin silloinhan se kyllä tehdään. Mutta minä olen itse henkilökohtaisesti sitä mieltä, että minä kannatan uusiutuvan energian tuotantoa eri muodoissaan, myöskin tuulivoimaa, aurinkoenergiaa, mutta minä en pidä siitä, että yhteiskunnan verovarolla massiivisesti tuetaan jotain tiettyä energiamuotoa. Ja sitten taas toisaalta en kiistä millään tavalla myöskään niitä ongelmia, mitkä liittyvät tuulivoimaan, ja minun mielestäni on tärkeää selvittää ne, nimenomaan ääneen liittyviä asioita. Meillä on esimerkkejä, nyt viime päivien uutisista Kuubasta esimerkiksi, joissa semmoisella äänellä on ilmeisesti tehty kokeita tai tällaisia, jotka ovat sairastuttaneet ihmisiä ja joista ei ole mitään todisteita eikä muuta, mutta on oletusarvo siitä, että jollain tällaisella matalataajuisella äänellä nämä on tehty — uusi sodankäyntimuoto. En siis pidä yhtään mitenkään epärealistisena sitä, etteikö jostain tuulivoimatuotannosta, näistä siivistä, voisi aiheutua jotain semmoista ultraääntä, mistä me emme nyt pysty suoraan todentamaan tai todistamaan, ettei sitä olisi olemassa, enkä väheksy millään tavalla näitten ihmisten oireita. Ja pidänkin tärkeänä sitä, vaikka sitä nyt ei pystytä todistamaan, että lisäselvitys tehtäisiin.

16.41 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kaikesta energian- ja sähköntuotannosta paikalliselle tasolle jää kuitenkin aina jonkinlainen haitta, oli se maisemallista tai mitä tahansa. Meillä on pitkä historia vesivoimasta ja siitä, miten tärkeää on se, että vesivoimasta tulee kiinteistövero, voimalaitosvero niille kunnille, joille se on aiheuttanut varsin massiivisia muutoksia vaikkapa viereiseen vesistöön, kalakantoihin ja vaelluskaloihin. Minusta on aivan kohtuullista, että myös tuulivoimasta tulee veroa: silloin on se maisemahaitta, meluhaitta, mikä tahansa, mutta myös paikallisilla ihmisillä täytyy olla se "kompensaatiohyötynä" — minä käytän edelleenkin tätä sanaa — siitä, mitä sinne paikallisesti jää, vaikka kysymyksessä ei tietenkään olekaan mikään kompensatiojärjestelmä vaan ihan normaali kiinteistöveropolitiikka.

Myös monet tuulivoimayhtiöt ovat suhtautuneet tähän kiinteistöveromuutokseen aivan positiivisesti, kun olen heidän kanssaan keskustellut, koska myös he huomaavat sen, miten tärkeää on tuulivoiman yleisen hyväksyttävyyden kannalta paikallisesti, että tällainen veromuutos saataisiin aikaiseksi. Lisäksi haluan huomauttaa, että esimerkiksi Energiavirasto näkee, että sähköntuottajille tällä on vain vähäisiä kuluja olemassa, joten he kannattavat tätä veromuutosta. Ainoa, joka tätä vastustaa, on sitten suurpääoma.

Vielä ehkä kollegoille siellä vihreissä haluaisin huomauttaa, että ainakin puolueen puheenjohtajan suulla vielä viime kesänä ja syksyllä olitte tukemassa sitä, että tuulivoimasta pitäisi jäädä kiinteistöveroon suurempi osuus sinne paikallisesti. Toivon, että mahdollisesti myös sitten valiokuntakäsittelyn jälkeen puolueen linja on edelleen samankaltainen kuin edellisen puheenjohtajan aikana tässä asiassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

16.43 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys, jossa ehdotetaan pienten vesi- ja tuulivoimaloiden asettamista pienvoimaloita koskevan kiinteistöverosäännöksen piiriin, jos niiden yhteisen liittymispisteen kautta sähköverkkoon kytkettyjen voimalaitosten yhteenlaskettu nimellisteho olisi yli 10 megavoltttiampeeria. Käytännössä tämän lakiesityksen myötä siis tulisivat tuulivoimapaistot voimalaitoksia koskevan kiinteistöveron piiriin. Niiden kiinteistöveroprosentti olisi enimmillään 3,1, ja se on merkittävästi yleistä kiinteistöveroprosenttia suurempi. Se toisi kunnille lisätuloja ja olisi oikeudenmukainen ratkaisu sähköenergian eri tuotantomuotojen välillä, ja tällä poistettaisiin yksi verotuki.

Arvoisa puhemies! Tuulivoiman syöttötariffi on nykyään 83,50 euroa megawattituntia kohti, mikä on erittäin antelias sähkön markkinahintaan verrattuna. Lappeenrannan teknillisen yliopiston tekemä tutkimus, johon täälläkin on viitattu, osoitti, että tuulivoiman avulla tuotetun sähköenergian tuotantokustannukset ovat alentuneet varsin merkittävästi, hieman yli 40 euroon per megawattitunti. Tämänkin tuloksen perusteella olisi erittäin hyvä päästä pikaisesti eroon veronmaksajille jo satoja miljoonia euroja maksaneesta tuulivoiman syöttötariffista ja antaa tuulivoiman kilpailla markkinaehtoisesti muiden energiantuotantomuotojen kanssa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Meren esiinnostama ja perussuomalaisten vaatima tuulivoiman terveyshaittoja koskeva riippumaton ja puolueeton lisäselvitys olisi myös erityisen tarpeellinen. Nimittäin monet ihmiset tuulivoimatuotantoalueiden läheisyydessä ovat kertoneet kärsivänsä pahoista terveysongelmista, ja niiden voidaan perustellusti epäillä johtuvan tuulivoimaloiden infraäänestä. Heidän huolensa onkin otettava vakavasti myös hallituksen piirissä.

16.45 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Toki nyt tässä keskustelemme kiinteistöverolain pykälämuutoksesta koskien tuulivoimaloita, mitä pidän erittäin runsaan tuulivoimarakentamisen maakunnan Pohjois-Pohjanmaan ja erittäin runsaan tuulivoimarakentamisen kunnankin edustajana tietysti erittäin tärkeänä.

Kun edustaja Meri otti esille tuulivoimapaikkakuntien alueella asuvien ihmisten subjektiiviset kokemukset tuulivoimarakentamisesta ja niiden voimaloiden käytöstä ja pyysi tässä ryhmiltä vakavaa suhtautumista asiaan, haluan siihen kommentoida, että suhtaudun ja suhtaudumme vihreässä eduskuntaryhmässä aiheeseen vakavasti ja siinäkin mielessä asianmukaisesti, että haluamme yleisenä ja tätäkin asiaa koskevana periaatteena pidettävän päätöksenteon pohjaamista tieteelliseen ja tutkittuun tietoon, emmekä sillä tarkoita, että mitätöidään ihmisten omia kokemuksia. Mutta emme myöskään halua sivuuttaa sitä faktaa, että tässä hallituksen tilaamassa tuulivoiman terveyshaittojen tutkimuksessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan meillä ei tällä hetkellä ole olemassa tieteellistä näyttöä tällaisista terveyshaitoista, ja siksi jatkettakoon seurantaa, tarkempia selvityksiä. En kyllä sanoisi, etteivätkö jo nyt tehdyt selvitykset olisi riippumattoman ja luotettavan tieteellisen tahon suorittamia. Mutta ennen kuin tehdään täällä tai muuallakaan ankkuroituja johtopäätöksiä aiheesta, niin odotettakoon tutkittua ja tieteellistä tietoa.

16.47 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Vihreät tosiaan suhtautuvat tähän asiaan aivan avoimesti, ja me tosiaan teemme sitten lopullisen päätöksen ryhmänä siinä kohtaa, kun valiokuntakäsittely on asiantuntijoiden johdolla käyty. Tosiaan esimerkiksi tuulivoimakunnillehan tämä uudistus on varsin tärkeä, mitä ei pidä lähteä kiistämään,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

ja me kaikki varmasti allekirjoitamme sen tavoitteen, että me haluamme, että Suomeen saisi mahdollisimman ketterästi rakennettua uusiutuvia energiamuotoja siten, että ne olisivat myös niiden kuntien etu, jonne niitä rakennetaan — tai ainakin uskoisin, että suurin osa eduskunnasta ajattelee näin.

Edustaja Turunen kommentoi — vaikka hän jo poistuikin, niin vastaan silti — minun kommentointiani pienemmistä tuulipuistoista, että johtaako tämä nyt siihen, että rakennetaan sitten pienempiä yksiköitä. Sekin voi olla tietyllä tavalla positiivinen puoli, se voi mahdollistaa sen, että kunnat voivat ketterämmin sallia tuulivoiman rakentamisen. Mutta sitten toisaalta se tarkoittaa myös sitä, että tuulivoimaa on useammassa paikassa, ja siinä on sitten omat kysymyksensä. Kunhan tämä ei johtaisi epäterveeseen osaoptimointiin — se on se, mitä minä tässä takaa haen.

Myöskin kun me puhumme välillisistä verotuista ja suoristakin verotuista ja niiden purkamisesta ja siitä, että saatamme eri energiamuotoja samalle viivalle keskenään, niin minä painotan siis sitä ja halusin korostaa puheenvuorossani sitä, että jos tällaista tarkastelua halutaan tehdä, niin sen pitää koskea myös fossiilista energiaa ja sen välillisiä tukia. On aivan selvää, että energiamarkkinat toimivat paremmin silloin, kun kaikki ovat samalla viivalla, ja uskon, että myös kestävä kehitys hyötyy siitä, jos saamme eri energiamuodot samalle viivalle. Kuitenkin jos lähtökohdaksi otetaan se, että tuulivoimatukiin kajotaan ensin ja sitten ei anneta lupausta siitä, mitä tehdään fossiilisille, niin tässä kohtaa saattaa syntyä epäsuhtaa, joka ei johdakaan yhdenvertaisuuteen. Eli toivon, että uusiutuviin energiamuotoihin myönteisesti suhtautuvat hallituspuolueiden edustajat pitävät tätä asiaa esillä.

16.49 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan tieteelliseen tutkimukseen tulee ja pitää voida perustaa asioita, mutta meiltä puuttuu selkeästi pitkävaikutteisten terveysvaikutusten selvittäminen infraäänestä. Ehkä kehotan myös erilaisia puolueita tutustumaan ja haastattelemaan näitä ihmisiä. Niin kuin tuossa esimerkissäni yritin kertoa, välttämättä ei ole mikään subjektiivinen kokemus se, että juuri kävelemään oppinut vauva kävelee tällä tavalla. [Puhuja pitelee korviaan] Hän ei varmaankaan ole matkinut sitä mistään, ja se ei ole varmaankaan mikään plasebovaikutus.

Haluan muistuttaa jokaista siitä, että joitakin vuosia sitten Suomessa oli aika tuntematon sairaus tämä borrelioosi. Tunnen erään ihmisen, joka kärsi borrelioosin jälkioireista, ja ensin häntä luultiin luulotautiseksi, kunnes tiede kehittyi ja huomattiin se, että oli aiheutunut sellaisia hermostollisia vaurioita, jotka vaikuttivat hänen motoriikkaansa. Vaikka me emme aina tunne kaikkia syntymekanismia, niin silti me emme voi välttämättä ajatella, että tämä on vain jonkinlainen kokemus, vaan me joudumme hakemaan tieteellistä tutkimusta ja syy-yhteyksiä, ja monesti joudumme havaitsemaan, että kysymyksessä onkin diagnoosi ja sairaus. Pidetään sen takia mielemme avoimina, koska nämä tarinat ovat todella vakuuttavia ja syvällisiä, ja toivon, että jokainen ottaa haastateltavaksi muutaman tällaisen ihmisen ja käy heidän kanssaan sitä perheen tilannetta läpi. Minäkin suhtauduin skeptisesti ennen kuin minä tapasin näitä ihmisiä enemmän, myönnän sen. Mutta en suhtaudu enää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.